

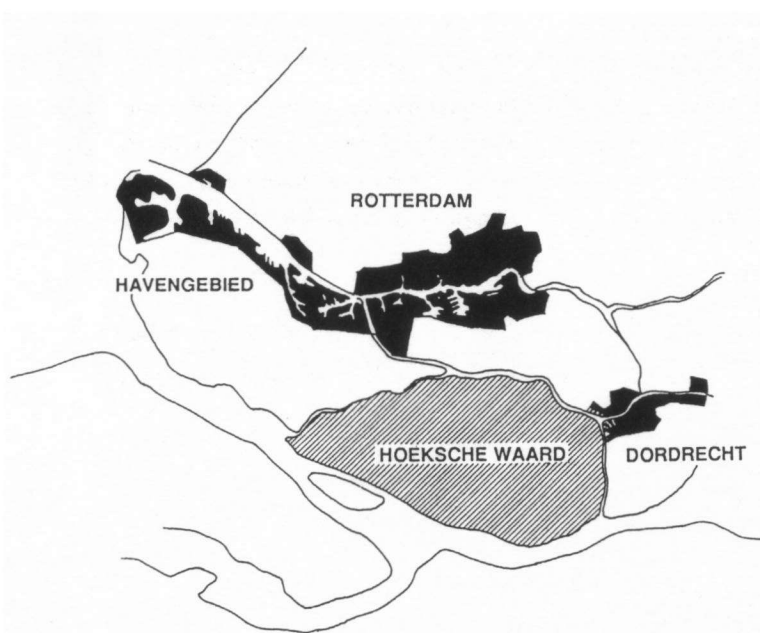
De Hoeksche Waard is niet meteen een gebied waar je aan denkt als je vlinders wilt zien. Toch is een Vlinderwerkgroep er in 1990 begonnen met een omvangrijke inventarisatie.

De Hoeksche Waard...een kijkje waard

Henk Bunjes

Het valt niet te ontkennen: vanuit natuuroogpunt bekeken is het ene plekje van Nederland interessanter dan het andere.

Zo zal de Hoeksche Waard - één van de Zuidhollandse eilanden ten zuidwesten van Rotterdam - niet bij iedere natuurliefhebber onmiddellijk favoriet zijn. Immers de voedzame kleigrond heeft grootschalige akkerbouw aangetrokken en onafzienbare percelen aardappelen, suikerbieten, spruitjes (om maar wat te noemen) zijn het gevolg.

Maar toch... langs grote wateren als Hollandsch Diep, Haringvliet, Spui, Oude Maas en Dordtsche Kil, die de Hoeksche Waard begrenzen, liggen grote natuurgebieden. Voor het behoud van deze en andere nog overgebleven natuurgebieden binnen de Hoeksche Waard strijdt een zeer actieve Ver-

eniging Hoekschewaards Landschap (dijk-beheer, wilgen knotten, plantenwerkgroep, vogelwerkgroep, heemtuin, jeugd-educatie, milieuzorg, kortom activiteiten die ook elders regionaal worden georganiseerd).

Dat mogelijk de dagelijkse confrontatie met grootschalige aanslagen op die natuur juist motiverend werkt om je er in te verdiepen lijkt te worden bevestigd door het succes van een eind 1989 beëindigde IVN-opleiding tot natuurgids: maar liefst 35 enthousiaste cursisten haalden glansrijk de eindstreep van de toch pittige opleiding.

Bijna gelijktijdig verscheen ter gelegenheid van het Vlinderjaar 1989 de 'Atlas van de Nederlandse Dagvlinders'. Een overzichtskaartje liet zien dat nog van een flink aantal 'uurhokken' binnen de Hoeksche Waard geen gegevens bekend waren (op zich niet helemaal vreemd: de meest aantrekkelijke gebieden bevinden zich zoals gezegd aan de randen).

Het was duidelijk dat hier een dankbare taak lag: naast informatie over planten en vogels zou ook op vlindergebied informatie binnen de Hoeksche Waard moeten worden verzameld, geordend en bestudeerd.

WERKGROEP VLINDERS

Een beroep op de gemotiveerde IVN-gidsen en een enkele oproep in de regionale pers leverde al meteen een enthousiaste groep van 20 personen op die samen de nieuwe Werkgroep Vlinders vormden. Het lijkt een duidelijk voordeel dat binnen zo'n groep ervaringen en kennis kunnen worden uitgewisseld (kennis over planten, vlinders en beheer). Sinds 1990 hebben we ons voornamelijk met het verzamelen van waarnemingen bezig ge-

houden. Verspreid over de hele Hoeksche Waard deed ieder dit in zijn eigen woonomgeving.

Voor veel leden was dit een eerste intensieve kennismaking met vlinders, waarbij meteen al bleek dat enthousiasme alleen niet voldoende is. Het herkennen in het veld werd vaak als lastiger dan verwacht ervaren. Gelukkig werd snel duidelijk dat zelfs met geringe, maar gerichte begeleiding al heel leuke resultaten kunnen worden bereikt. Training moet tot verdere routine en betrouwbaarheid van de waarneming leiden. Daarbij heeft het bezoek van enkele medewerkers van De Vlinderstichting met een prima presentatie tijdens een van onze werkavonden zeker stimulerend gewerkt. Ook op andere wijze wordt de band binnen de werkgroep en de interesse voor vlinders levend gehouden: enkele excursies naar gebieden met mogelijk andere dagvlinders, alsmede een scheve blik naar nachtvlinders (bijvoorbeeld middels een lichtvangst) verruimen de blik.

De waarnemingen over 1990 (en inmiddels is ook 1991 vrijwel 'binnen') worden genoteerd op de bekende formulieren van De Vlinderstichting. Verwerking daarvan in Wageningen zal zeker nog enige tijd vragen. Reden waarom wij hebben besloten onze waarnemingen ook met een eigen computerpro-

gramma te verwerken, zodat veel sneller over de resultaten kan worden beschikt. Analooch aan de Atlas wordt in ons jaarverslag per vlindersoort een pagina gemaakt met een verspreidingskaartje van die soort in

Het Klein koolwitje, de talrijkste vlinder in 1990.
Tekening: Annemarie van Lierop.

de Hoeksche waard (ca. 300 km²), een vliegtijdendiagram en een korte bespreking.

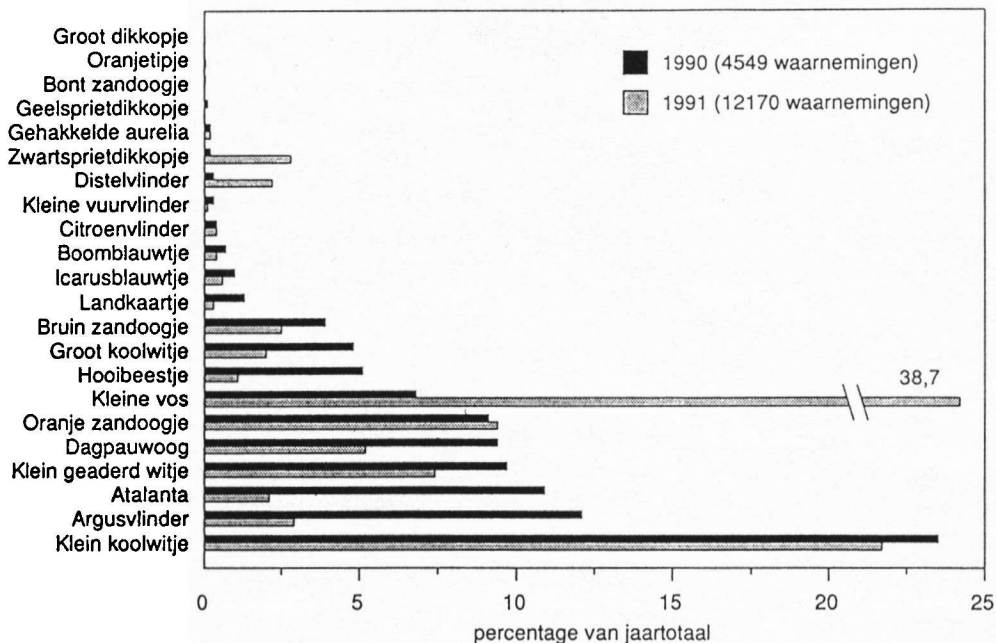
Bij dit alles dient een grote mate van relativiteit te worden betracht. Het geheel is in eerste instantie een neerslag van de intensiteit waarmee geïnventariseerd en gekeken is. Er gaat echter wel een grote stimulans van een dergelijke rapportering uit.

ENKELE RESULTATEN

In totaal werden zowel in 1990 (ruim 4500 getelde vlinders) als voorlopig in 1991 (al ruim 12.000 exemplaren) in de Hoeksche Waard 20 soorten dagvlinders waargenomen.

Voorkomen van dagvlindersoorten in 1990 en 1991 in de Hoeksche Waard.

Op de y-as is per soort aangegeven hoeveel procent van het totaal aantal waarnemingen in een jaar van die soort afkomstig zijn.

*In de Hoeksche waard werd in 1990/1991 slechts één Bont zandoogje gezien.
Tekening: Annemarie van Lierop.*

Over beide jaren samen werden evenwel 22 soorten waargenomen, waarvan enkele in erg kleine aantallen.

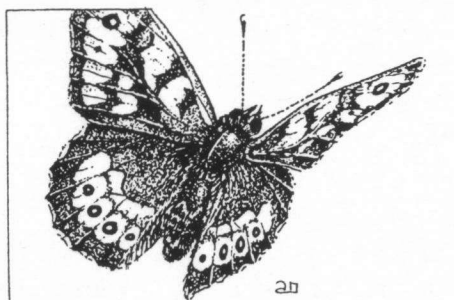
Zo werd van het Bont zandoogje slechts één exemplaar gezien (in 1990). Toch zullen we hem zeker blijven volgen in verband met de tendens om meer bos in het open landschap aan te planten.

*In 1991 waren er veel Zwartsprietdikkopjes.
Tekening: Annemarie van Lierop.*

Resultaten in 1990

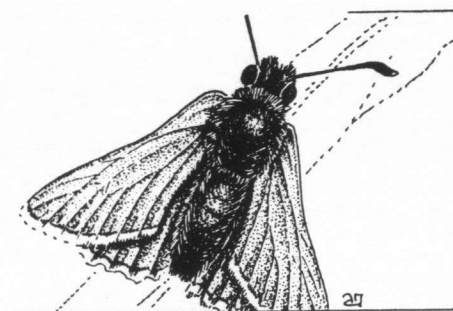
Verreweg de meest gesignaleerde vlinder in 1990 was het Klein koolwitje (23 % van het totaal aantal waarnemingen). Uiteraard niet zo verrassend in een uitgesproken akkerbouw-omgeving. Een goede tweede was met 12% de Argusvlinder, die in 1990 een duidelijke derde generatie had.

*De Argusvlinder behaalde in 1990 de 'tweede plaats'.
Tekening: Annemarie van Lierop.*

Resultaten in 1991

De voorlopige gegevens over 1991 laten een heel ander beeld zien. Ruime 'winnaar' is nu de Kleine vos (ca. 40%), gevolgd door weer het Klein koolwitje. De Atalanta valt ver terug, terwijl nu de Distelvlinder goed 'scoort'. 1991 was kennelijk ook gunstig voor het Zwartsprietdikkopje. Noemenswaardig is zeker het veelvuldig voorkomen van

het Oranje zandoogje (in 1991 zelfs 'derde' met bijna 10%) binnen een heel scherp begrensde vliegperiode. Deze vlinder hoort bij de streek en daaraan zal bij eventuele beheersadviezen gericht aandacht aan moeten worden besteed.

Als laatste feit kan nog genoemd worden het plaatselijk talrijk voorkomen van het Landkaartje (in 1990 meer dan in 1991) en een bemoedigend aantal Gehakkelde aurelia's. Vlinders die kennelijk 'in de lift' zitten.

Het zal duidelijk zijn dat zo'n verslag slechts een momentopname weergeeft en vooralsnog van slechts regionaal belang is.

Het is evenwel leuk om op deze wijze de eigen gegevens te kunnen interpreteren en de werkgroepleden ter beschikking te kunnen stellen.

Uiteindelijk zal het geheel moeten leiden tot onderbouwde adviezen aan beheerders en gemeenten ten aanzien van het omgaan met wat er nog over is van de natuurlijke waarden hier en elders.

SUMMARY

The Hoeksche Waard (province South Holland) is largely agricultural land and seemingly uninteresting for butterflies. A regional nature conservation organisation has however started a butterfly working-group, which has made interesting observations since 1990. The experiences of the working-group are described and the observation results given.

Opvallend was de derde plaats voor de Atalanta (11% van alle waarnemingen). Opvallend om twee redenen: ten eerste het grote verschil met de sterk verwante Distelvlinder, die slechts uiterst weinig werd waargenomen (0,3%) en op de tweede plaats een zeer vroege piek in het vliegtijdendiagram: ongeveer vier weken eerder dan in de Atlas. Het is de vraag of dat het gevolg was van de voor de Atalanta kennelijk gunstige zomer of dat in het zuidwesten van het land de ontwikkelingen in dit opzicht iets eerder verlopen.